

Τα Έθιμα στον Θάνατο από τους Βλάχους της Παλαιομάνινας

**Γράφει
ο Τσιαμήτρος Γιάννης
εκπ/κός
χοροδιδάσκαλος**

Επί ευκαιρίας του Ψυχοσάββατου της Πεντηκοστής θα αναφερθούμε στο βιβλίο «Τα βλάχικα έθιμα της Παλαιομάνινας Αιτωλοακαρνανίας με αρχαιοελληνικές ρίζες» του Δημήτρη Στεργίου όπου καταγράφονται τα κυριότερα έθιμα στον θάνατο (και όχι μόνο) των κατοίκων της Παλαιομάνινας Αιτωλοακαρνανίας, τα οποία όπως αποκαλύπτεται, έχουν βαθιές αρχαιοελληνικές ρίζες και οι οποίες εκτείνονται μέχρι την μυκηναϊκή και ομηρική εποχή!

Ο συγγραφέας, με την έντονη παρουσίαση σκηνών και ριζών στο βλάχικο γάμο, τη γέννηση, το θάνατο, τις δοξασίες και τα άλλα έθιμα καθώς και ενός ενδεικτικού λεξιλογίου με πάμπολλες μυκηναϊκές, ομηρικές, και άλλες αρχαιοελληνικές και βυζαντινές λέξεις, καταδεικνύει την αναμφισβήτητη ελληνική πολιτιστική πραγματικότητα και την με αδιάσειστα στοιχεία επιστημονική αλήθεια για τους Ελληνόβλαχους ή Αρμάνους (Ρωμιοί): ότι, δηλαδή, είναι Έλληνες αυτόχθονες, που, μετά την καθιέρωση της Λατινικής γλώσσας στην επικράτεια της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, έγιναν, για λόγους επαγγελματικών, διγλωσσοί(μιλούσαν, χωρίς ποτέ να την γράφουν, και την κοινή λατινική).

Έτσι, με το βιβλίο αυτό, του οποίου οι επιστημονικές για τις μυκηναϊκές, ομηρικές, και αρχαιοελληνικές, γενικώς, ρίζες, δεν μπορούν να θεωρηθούν όλες ως συμπωματικές, ραπίζεται για μια ακόμα φορά η σχετική ανθελληνική προπαγάνδα. Από την άποψη αυτή, όλα τα λαογραφικά στοιχεία που παρουσιάζονται στο βιβλίο αυτό, αποτελούν άρρηκτα στοιχεία του ελληνικού πολιτισμού, της αρχαιοελληνικής παράδοσης και του μακραίωνα Ελληνισμού, τον οποίο διέσωσαν με τα έθιμά τους, τα τραγούδια τους, τις θυσίες τους και τις ευεργεσίες τους όλοι οι Έλληνες και, φυσικά, και οι Ελληνόβλαχοι.

Οι Βλάχοι στην Παλαιομάνινα έπλεναν το νεκρό με νερό και κρασί, το σαβάνωναν με ένα λευκό σεντόνι κατάσαρκα, του έκλειναν τα μάτια, του σταύρωναν τα χέρια, έβαζαν τριαντάφυλλο στο στόμα και τον τοποθετούσαν κάτω στο πάτωμα με το κεφάλι προς τη δύση. Αν ήταν ανύπαντρος του φορούσαν στεφάνι. Το νεκρό τον σκέπαζαν και προσπαθούσαν να μην τον δρασκελίσει γάτα, να μη σερβίρουν νερό και να μη περάσει κανείς από πάνω του.

Του έφερναν λουλούδια και γλυκά(πίτα ντι νιέρι = πίτα με μέλι, ένα είδος μπακλαβά με στριμμένα φύλλα) για να πάει χαιρετίσματα στους άλλους πεθαμένους. Από την ώρα που πέθαινε κάποιος μέχρι τον ενταφιασμό του, η μάνα και η αδελφή του είχαν τα μαλλιά τους ξέπλεκα, ως δείγμα μεγάλης λύπης. Κατά την τελετή του ενταφιασμού η μάνα του νεκρού κάθονταν πάνω σ'ένα λιθάρι. Φορούσαν μαύρα κα ένα μαντήλι μαύρο, σαν ζώνη, στο μέτωπο.

Όταν «σήκωναν» το νεκρό, σε αυτό το μέρος έμπηγαν ένα μεγάλο καρφί(κάρφωναν το χάρο), ενώ κρατούσαν τη ζώνη του και την κρεμούσαν ψηλά. Οι νοικοκυρές έριχναν νερό πίσω του από τους δρόμους από όπου περνούσε το φέρετρο.

Το έθιμο επέβαλλε να πλένουν τα χέρια τους οι νεκροθάφτες με αδιάκοπο νερό(να μη σταματούσε καθόλου κατά τη διάρκεια του πλυσίματος). Αυτό σήμαινε ότι δεν πρέπει να σταματήσει ο χάρος στο δρόμο. Τα χέρια τα έπλεναν ακόμη και μετά την επιστροφή στο

σπίτι τους και όσοι ακολουθούσαν την κηδεία.

Κατά την διάρκεια της παραμονής του νεκρού στο σπίτι ακούγονταν γοεροί θρήνοι από μοιρολογίστρες, που αυτοσχεδίαζαν και που αναφέρονταν στο νεκρό, την εμφάνισή του, την κορμοστασιά του και τα κατορθώματά του στη ζωή.

Ο θρήνος, όπως και το τραγούδι των βλάχων αυτών ήταν πολυφωνικό (Αρβανιτόβλαχοι), με πάντα μια γυναίκα ή ένα άντρα κορυφαίο που άρχιζε τα λόγια του θρήνου ή του τραγουδιού, ενώ στη συνέχεια, στίχο-στίχο, επαναλάμβαναν οι άλλοι.

Μετά την ταφή, οι συγγενείς του νεκρού πήγαιναν στους θλιμμένους κρέας, κρασί, ψωμί για παρηγοριά. Όταν τα σφάγια ήταν ολόκληρα, τα πήγαιναν χωρίς τα κεφάλια τους. Το τραπέζι(μνημόσυνο κ.λ.π.) ήταν πάντα πλούσιο, ανάλογο με την ηλικία του νεκρού. Όσο νέος ήταν, τόσο πλουσιότερο τραπέζι έστρωναν.

Οι Βλάχοι της Ακαρνανίας πίστευαν ότι η ψυχή του νεκρού πλανιέται επί 40 ημέρες στα μέρη, όπου δραστηριοποιούνταν ή είχε περάσει, όταν ήταν ζωντανός. Ακόμη πίστευαν ότι το σώμα λιώνει, αν το σιμπηήσει φίδι. Όταν δεν έλιωνε το σώμα του νεκρού πίστευαν ότι ήταν αφορισμένος. Γι'αυτό έβραζαν νερό και ζεματούσαν τον τάφο επί 3 Σάββατα, διότι πίστευαν ότι την ημέρα αυτή είναι στον τάφο ο νεκρός.

Όλα αυτά μας θυμίζουν πολλές σκηνές, ή πολλές πληροφορίες για τον θάνατο στην Αρχαία Ελλάδα. Πρώτο μέλημα και στην αρχαιότητα ήταν να πλυθεί και να αρωματιστεί ο νεκρός με μύρα και να σκεπαστεί με ένα άσπρο σεντόνι. Πλάι στο νεκρό τοποθετούνταν οι ασιδοί(δηλαδή οι μοιρολογίστρες), οι γονείς του νεκρού, οι φίλοι, οι πιστοί, οι γυναίκες των συγγενών, οι οποίες τραγουδούσαν διαδοχικά το πένθιμο τραγούδι, το τελετουργικό θρήνο, στον οποίο οι παρευρισκόμενοι ανταπαντούσαν με θρήνους και σπαραγμούς. Στο θρήνο αυτό έλεγαν, όπως και οι Βλάχοι, οτιδήποτε από τη ζωή και τη δραστηριότητα του νεκρού που θα προκαλούσε μεγαλύτερο πόνο και σπαραγμό, ο οποίος εκδηλώνονταν με χτυπήματα στο στήθος και με τράβηγμα ξέπλεκα μαλλιών.

Οι παρακάτω πληροφορίες για τον θάνατο στην αρχαία Ελλάδα εντοπίζονται και σε βλάχικες τελετές και δοξασίες θανάτου:

- Στα κλασικά χρόνια έντυναν το νεκρό με καθαρά σάβανα(σεντόνια), σύμφωνα με ένα νόμο του Σόλωνα, δεν έπρεπε να είναι περισσότερα από τρία.
- Στο στόμα του νεκρού έβαζαν ένα οβολό, τα πορθμεία του χάρου.
- Οι συγγενείς ήταν ντυμένοι με σκούρα ρούχα, συνήθως μαύρα, κι οι γυναίκες είχαν ξέπλεκα τα μαλλιά τους σε ένδειξη πένθους(σε μερικές περιπτώσεις τα έκοβαν κιόλας)
- Ένα αγγείο, το «αρδάνιο», βρισκονταν μπροστά στην πόρτα του σπιτιού με νερό που είχαν πάει από τους γείτονες. Με αυτό το νερό ραντίζονταν και όσοι έβγαιναν από το σπίτι του νεκρού για να προλάβουν το μiasma του θανάτου.
- Μετά την ταφή επέστρεφαν στο σπίτι για να πλυθούν, να εξαγνιστούν και να παραθέσουν νεκρικό συμπόσιο. Αυτό γινόταν γιατί θεωρούσαν ότι η ψυχή του νεκρού παρευρίσκεται και για το λόγο αυτό έλεγαν μόνο επαινετικά λόγια για τον πεθαμένο. Συμπόσια και θυσίες ακολουθούσαν την 3η, την 9η και την 30η ημέρα από τον θάνατο καθώς και ύστερα από τη συμπλήρωση ενός έτους.
- Του νεκρού έκλειναν τα μάτια και το στόμα(οι βλάχοι το έσφιγγαν με μαντήλι από το σαγόνι έως το κεφάλι) και κάλυπταν το πρόσωπο με πανί. Αυτό το έκανε ή η σύζυγος, ο αδερφός, η αδερφή ή ο γιός.
- Οι γυναίκες έπλεναν το νεκρό με ζεστό νερό
- Τοποθετούσαν το νεκρό με τα πόδια προς τη πόρτα, σημάδι ότι δεν θα ξαναγύριζε πια.
- Οι φίλοι του σπιτιού δεν θα ξεχνούσαν να πλύνουν τα χέρια τους με τρεχούμενο νερό, γιατί, μπαίνοντας σε ένα σπίτι που το επισκέφθηκε ο θάνατος, έχει μολυνθεί.
- Στο νεκρό έδιναν, πέρα από όσα χρησιμοποιούσε στη ζωή του, και μια πίτα με μέλι για να ημερέψει τον άγριο Κέρβερο.
- Τα επιτάφια συμπόσια για τους νεκρούς ήταν πλούσια(άφθονο περιδείπνο το χαρακτηρίζει ο Όμηρος στην Ιλιάδα ψ 29-34). Δεν είναι εκπληκτικές οι ομοιότητες; Και πώς να μην είναι αφού έχουν κοινές ρίζες!!

(πηγή Τα Βλάχικα έθιμα της Παλαιομάνινας με Αρχαιοελληνικές ρίζες, Δημήτρη Στεργίου, εκδόσεις Παπαδήμα Αθήνα 2001)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΚΑΤΑΣΧΕΤΗΡΙΑΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΚΙΝΗΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ

Στις 2-6-2010 ημέρα Τετάρτη από τις 4 έως τις 5 το απόγευμα της ίδιας ημέρας στο Ειρηνοδίκηίο Βέροιας και ενώπιον της συμβολαιογράφου Βέροιας Όλγας Γιαμά θα βγει σε πλειστηριασμό η κινητή περιουσία του οφειλέτη Γεωργίου Καμπαϊλή - Καμπανταϊδή του Ιωάννη και της Μαρίας κατοίκου Βέροιας σε επίσηυση του Αθανασίου Τσιανάκα του Γεωργίου κατοίκου Κατερίνης

ΔΗΛΑΔΗ:

Το με αριθμό κυκλοφορίας HMT 1963 επιβατικό αυτοκίνητο εργοστασίου κατασκευής SAAB AUTOMOBILE, τύπος 9-3, με αριθμό πλαισίου YS3FH46U161104366 και κινητήρος B284L ανθρακί χρώματος, 2792 C.C, 20 HP, μοντέλο 2005, με τιμή πρώτης προφοράς 9.000 €.

**Ο Δικαστικός Επιμελητής
Αντώνιος Εμμ. Κόζας**